

การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคสังคมเพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Creating Participation of the Social Sector in Order to Promote
the Moral Society of Lower Secondary School Students

^{1*}เกรียงไกร จริยะปัญญา Kriangkrai Jariyapanya ^{2**}มณฑา จำปาเหลือง Monta Jumpaluang
^{3***}จุฑาภรณ์ ชาตินฤมาณ Jutaporn Chardnarumarn
^{4***}ปราโมทย์ ตงฉิน Pramote Tongchin
^{5****}ถลัชนันท์ ทรัพย์สงวน Tharatchanan Subsanguan
^{1,3,4}คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
^{1,3,4}Faculty of Information Technology, Phetchaburi Rajabhat University
²สำนักวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยลักษณ์
²School Educational of Walailak University
⁵โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
⁵The Demonstration School of Phetchaburi Rajabhat University
*First author, e-mail: kriangkrai.jar@mail.pbru.ac.th
Corresponding author, e-mail: **Monta.jumpaluang@gmail.com
jutaporn.cha@mail.pbru.ac.th *pramote.ton@mail.pbru.ac.th
*****tharatchanan.sub@mail.pbru.ac.th

Received December 1, 2025; Revised December 25, 2025; Accepted: March 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติจากการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 8 อำเภอๆ ละ 1 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียน 8 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบวัด

สถานการณ์ด้านคุณธรรม 2) แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมคุณธรรม 3) แบบสังเกตพฤติกรรมคุณธรรมระหว่างทำแต่ละกิจกรรม 4) แบบวัดเจตคติที่มีต่อในแต่ละกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมเพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรม ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. เข้าร่วมในการตัดสินใจตกลงใจ 2. เข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา 3. เข้าร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการและแผนงานของการพัฒนาและ 4. เข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาและการสะท้อนผลวิเคราะห์ข้อมูลหลังทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนต้นแบบคุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมคุณธรรม และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องคุณธรรม สามารถสร้างชิ้นงานสื่อสร้างสรรค์คุณธรรมที่นำไปเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ส่วนหนึ่งในสังคม สร้างระบบนิเวศสังคมคุณธรรมและ 2) การศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติจากการมีส่วนร่วมของภาคสังคม จากการศึกษาในเรื่องคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 8 แห่ง ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทั้ง 5 กิจกรรม พบว่า นักเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยรวมของคุณธรรมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในช่วง 4.47 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.65

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; มัธยมศึกษาตอนต้น; สังคมคุณธรรม

Abstract

This research article aimed to 1) develop a social participation process to promote moral society among lower secondary school students, and 2) examine the level of knowledge, understanding, and attitudes resulting from social participation in promoting moral society among lower secondary school students. This study employed a mixed methods research design. The population and sample consisted of 8 schools, one from each district in Phetchaburi Province, totaling 8 schools. The research instruments included: 1) a moral situation assessment, 2) an attitude scale toward moral behavior, 3) a moral behavior observation form during each activity, and 4) an attitude scale toward each activity. Statistical analyses included mean, standard deviation, and ranking. The research results found that 1) the creation of a social participation process to promote a virtuous society utilizes a four-step participatory process: 1. Participate in decision-making; 2. Participate in the implementation of development plans and projects; 3. Participate in the monitoring and evaluation of development projects and plans; and 4. Participate in the benefits

of development and reflection and data analysis after the activity. This resulted in virtuous model students having positive attitudes toward virtuous behavior and gaining knowledge and understanding of morality. They were able to create creative moral media pieces that were disseminated via social media, resulting in some social outcomes, creating a virtuous social ecosystem, and 2) studying the level of knowledge, understanding, and attitudes resulting from social participation. A study on the morality of lower secondary school students in eight target schools after participating in all five participatory activities found that students had a high to very high mean score on all six dimensions of morality, with an overall mean score of 4.47 and a standard deviation of 0.65.

Keywords: Participation; Lower Secondary Education; Moral Society

บทนำ

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมไทยต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณค่าและยั่งยืน แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมเริ่มจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม และมีการใช้นวัตกรรมอย่างมีจริยธรรม ต้องอาศัยแบบอย่างที่ดีจากผู้ใหญ่ การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (ตรีทิพย์นภา ทองดี, 2568)

คุณธรรมหลักที่จำเป็นต่อการพัฒนาสังคมไทย ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญูกตเวทีย ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ และความอดทน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรมและค่านิยม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2565)

การปลูกฝังคุณธรรมไม่เพียงแต่สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ แต่ยังช่วยลดปัญหาสังคมและส่งเสริมความเข้มแข็งของประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ชุมชน และภาครัฐ รวมถึงการบูรณาการแนวทางการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา เพื่อให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับความรู้ (กฤตยา ภววิจารณ์, 2568; ณัฐริกันต์ อ่ำแจ็ก และคณะ, 2568; พรพิทักษ์ เข้มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาสิทธิ์, 2563; มานพ นักการเรียน และคณะ, 2567)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าการสร้างสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำเป็นต้องอาศัยระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เนื่องจากการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความผูกพันกับงานและองค์กร โดยเฉพาะในมิติทาง

การศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา และร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย การมีส่วนร่วมมีขั้นตอนตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ ไปจนถึงการประเมินผล จะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น การนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติจากการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 8 อำเภอ ละ 1 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียน 8 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสานราษฎร์) (ม.1/1) 2) โรงเรียนบ้านลาดวิทยา (ม.3/2) 3) โรงเรียนบ้านท่าโล้ (ม.2/1) 4) โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา (ม.2/1) 5) โรงเรียนเขาย้อยวิทยา (ม.2/2) 6) โรงเรียนโตนดหลวงวิทยา (ม.2/1) 7) โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา (ม.2/1) และ 8) โรงเรียนป่าเต็งวิทยา (ม.2/1) โดยใช้แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรมคุณธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้าน รวม 54 ตัวชี้วัด 6 ด้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรมคุณธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดจากการทำกิจกรรม ได้แก่ 1) แบบวัดสถานการณด้านคุณธรรม 2) แบบวัดเจตคติที่ต่อพฤติกรรมคุณธรรม 3) แบบสังเกตพฤติกรรมคุณธรรมระหว่างทำแต่ละกิจกรรม 4) แบบวัดเจตคติที่มีต่อในแต่ละกิจกรรม นอกจากนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการพัฒนาระบบนิเวศผ่านการสร้างการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน รวมทั้งหมด 10 กิจกรรม คือ ขั้นตอนที่ 1 การเข้าร่วมในการตัดสินใจตกลงใจ ดังนี้ 1.1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อกำหนด ขอบเขต ประเด็น กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในการวิจัย 1.2 ประชุมทีมวิจัยและเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมเพื่อร่วมกันสร้างเวทีในกิจกรรมการประกวดสื่อสร้างสรรค์คุณธรรม 1.3 ประชุมทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมัลติมีเดียและอินโฟกราฟิก เพื่อสร้างเกณฑ์ในการประเมินสื่อ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา ดังนี้ 2.1 จัดทำประกาศ

เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการประกวดสื่อสร้างสรรค์คุณธรรมไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2.2 จัดอบรม Workshop ประเด็นคุณธรรมสร้างสรรค์ 2.3 จัดอบรม Coaching Workshop ประเด็นการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบมัลติมีเดียและอินโฟกราฟิก ขั้นตอนที่ 3 การเข้าร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการและแผนงานของการพัฒนา 3.1 คัดเลือกทีมผู้เข้ารอบตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 ทีม (มัลติมีเดีย 5 ทีม, อินโฟกราฟิก 5 ทีม) 3.2 จัดกิจกรรมประกวดสื่อสร้างสรรค์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ขั้นตอนที่ 4 การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา 4.1 จัดเวทีเสวนาถอดองค์ความรู้ (KM) และ SWOT รูปแบบการสังคมคุณธรรมสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน 4.2 ตัดสินผลการประกวดและจัดเวทีมอบรางวัล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในระดับมัธยมต้นมีทั้งสิ้น 5 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 2.2 จัดอบรม Workshop ประเด็นคุณธรรมสร้างสรรค์ สังเกตพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ด้านความมีวินัย ประกอบด้วย 1) จดจ่อทำงาน 2) ทำงานตามช่วงเวลา 3) ส่งงานทันเวลา โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความเมตตากรุณา ประกอบด้วย 1) (คิดดี) ยอมรับความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 2) (พูดดี) นำเสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 3) (ทำดี/ไม่เอาเปรียบ) การนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบด้วย 1) (เวลา) สืบค้นข้อมูล 2) (ร่างกาย) แบ่งปันอุปกรณ์ในการทำงาน 3) (สติปัญญา) ถ่ายทอดองค์ความรู้สอนเพื่อนในกลุ่ม/ต่างกลุ่ม โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วย 1) ทำงานด้วยตนเอง 2) มีการตรวจสอบผลงานของตนเอง 3) ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

กิจกรรมที่ 2.3 จัดอบรม Coaching Workshop ประเด็นการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบมัลติมีเดียและอินโฟกราฟิก สังเกตพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) ทำงานตามที่ได้รับ 2) ทำงานต่อเนื่อง 3) มีผลงานส่ง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความเมตตากรุณา ประกอบด้วย 1) (คิดดี) ยอมรับความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 2) (พูดดี) นำเสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 3) (ทำดี/ไม่เอาเปรียบ) การนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบด้วย 1) (เวลา) สืบค้นข้อมูล 2) (ร่างกาย) แบ่งปันอุปกรณ์ในการทำงาน 3) (สติปัญญา) ถ่ายทอดองค์ความรู้สอนเพื่อนในกลุ่ม/ต่างกลุ่ม โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความกตัญญูกตเวที ประกอบด้วย 1) มีการอ้างอิงแหล่งที่มา 2) ระบุชื่อครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ระบุชื่อสถานศึกษาที่สังกัด จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

กิจกรรมที่ 3.1 คัดเลือกทีมผู้เข้ารอบตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 ทีม (มัลติมีเดีย 5 ทีม, อินโฟกราฟิก 5 ทีม) สังเกตพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ด้านความมีวินัย ประกอบด้วย 1) จัดจ้ทำงาน 2) ทำงานตามช่วงเวลา 3) ส่งงานทันเวลา โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) ทำงานตามที่ได้รับ 2) ทำงานต่อเนื่อง 3) มีผลงานส่ง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วย 1) ทำงานด้วยตนเอง 2) มีการตรวจสอบผลงานของตนเอง 3) ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความกตัญญูกตเวที ประกอบด้วย 1) มีการอ้างอิงแหล่งที่มา 2) ระบุชื่อครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ระบุชื่อสถานศึกษาที่สังกัดจำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

กิจกรรมที่ 3.2 จัดกิจกรรมประกวดสื่อสร้างสรรค์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ สังเกตพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ด้านความมีวินัย ประกอบด้วย 1) จัดจ้ทำงาน 2) ทำงานตามช่วงเวลา 3) ส่งงานทันเวลา โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) ทำงานตามที่ได้รับ 2) ทำงานต่อเนื่อง 3) มีผลงานส่ง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วย 1) ทำงานด้วยตนเอง 2) มีการตรวจสอบผลงานของตนเอง 3) ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความกตัญญูกตเวที ประกอบด้วย 1) มีการอ้างอิงแหล่งที่มา 2) ระบุชื่อครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ระบุชื่อสถานศึกษาที่สังกัด จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

กิจกรรมที่ 4.1 จัดเวทีเสวนาถอดองค์ความรู้ (KM) และ SWOT รูปแบบการสังคมคุณธรรม สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สังเกตพฤติกรรม 2 ด้าน คือ ด้านความเมตตากรุณา ประกอบด้วย 1) (คิดดี) ยอมรับความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 2) (พูดดี) นำเสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 3) (ทำดี/ไม่เอาเปรียบ) การนำเสนอแนะไปปรับปรุง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน ด้านความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบด้วย 1) (เวลา) สืบค้นข้อมูล 2) (แรงกาย) แบ่งปันอุปกรณ์ในการทำงาน 3) (สติปัญญา) ถ่ายทอดองค์ความรู้สอนเพื่อนในกลุ่ม/ต่างกลุ่ม โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

จากนั้นสังเกตผลโดยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ และท้ายสุดคือการสะท้อนผล วิเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนคิดทั้ง 5 กิจกรรม โดยการที่ผู้วิจัยมีการวัดและประเมินผลระหว่างทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรม โดยในระหว่างทำกิจกรรม ผู้วิจัยจะมีการสังเกตและบันทึกตามตัวชี้วัดพฤติกรรมคุณธรรม รวม 18 ตัวชี้วัด ของคุณธรรม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ จำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) ด้านความมีวินัย จำนวน 3 ตัวชี้วัด 3) ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 3 ตัวชี้วัด 4) ความเมตตากรุณา จำนวน 3 ตัวชี้วัด 5) ความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 3 ตัวชี้วัด และ 6) ความกตัญญูกตเวที ทำให้เกิดผลผลิต ได้แก่ นักเรียนต้นแบบคุณธรรม ที่มีพฤติกรรมคุณธรรมตาม

ตัวชี้วัด มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมคุณธรรม และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องคุณธรรม สามารถสร้าง
 ชิ้นงานสื่อสร้างสรรค์คุณธรรมที่นำไปเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการเข้าถึงที่รวดเร็ว ส่งผลให้
 เกิดผลลัพธ์ส่วนหนึ่งในสังคม คือ สร้างระบบนิเวศสังคมคุณธรรม และทำการสร้างศูนย์สื่อสร้างเสริม
 สังคมคุณธรรม เป็นศูนย์ในรูปแบบออนไลน์ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมผ่าน
 การประกวดสื่อคุณธรรมสร้างสรรค์ จากโรงเรียนทั้ง 8 อำเภอที่เข้าร่วมโครงการ ภายในประกอบด้วย
 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม หลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน สื่อที่กลุ่มเป้าหมายส่งเข้าประกวด
 รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการเข้าชม กดไลค์ กดแชร์ เพื่อสะท้อนผลของกระบวนการมีส่วนร่วม
 ในวงกว้าง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกลไก/รูปแบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาต้น

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดอันดับ

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคสังคมเพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) เข้าร่วมในการตัดสินใจตกลงใจ (2) เข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา (3) เข้าร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการและแผนงานของการพัฒนาและ (4) เข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และการสะท้อนผล วิเคราะห์ข้อมูลหลังทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนต้นแบบคุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมคุณธรรม และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องคุณธรรม สามารถสร้างชิ้นงานสื่อสร้างสรรค์คุณธรรมที่นำไปเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ส่วนหนึ่งในสังคม สร้างระบบนิเวศสังคมคุณธรรม จากนั้นผู้วิจัยมีการวัดและประเมินผลของประเด็นพฤติกรรมคุณธรรมระหว่างทำกิจกรรม ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสานราษฎร์) (ม.1/1) 2) โรงเรียนบ้านลาดวิทยา (ม.3/2) 3) โรงเรียนบ้านท่าไต้ (ม.2/1) 4) โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา (ม.2/1) 5) โรงเรียนเขาย้อยวิทยา (ม.2/2) 6) โรงเรียนโตนดหลวงวิทยา (ม.2/1) 7) โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา (ม.2/1) และ 8) โรงเรียนป่าเต็งวิทยา (ม.2/1) โดยใช้แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรมคุณธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้าน รวม 54 ตัวชี้วัด 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความมีวินัย ได้แก่ 1) จดจ่อทำงาน 2) ทำงานตามช่วงเวลา 3) ส่งงานทันเวลา โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

2. ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ 1) ทำงานตามที่ได้รับ 2) ทำงานต่อเนื่อง 3) มีผลงานส่ง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

3. ด้านความเมตตากรุณา ได้แก่ 1) (คิดดี) ยอมรับความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 2) (พูดดี) นำเสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ 3) (ทำดี/ไม่เอาเปรียบ) การนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

4. ด้านความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ได้แก่ 1) (เวลา) สืบค้นข้อมูล 2) (ร่างกาย) แบ่งปันอุปกรณ์ในการทำงาน 3) (สติปัญญา) ถ่ายทอดองค์ความรู้สอนเพื่อนในกลุ่ม/ต่างกลุ่ม โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

5. ความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ 1) ทำงานด้วยตนเอง 2) มีการตรวจสอบผลงานของตนเอง 3) ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยมีการสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

6. ด้านความกตัญญูกตเวที ได้แก่ 1) มีการอ้างอิงแหล่งที่มา 2) ระบุชื่อครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ระบุชื่อสถานศึกษาที่สังกัด จำนวน 3 ครั้ง รวม 9 คะแนน

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติจากการมีส่วนร่วมของภาคสังคมเพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้คือนักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรมครบทุกด้านในระดับ มากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความความเมตตาการุณามีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมสูงสุดที่ 8.23 คะแนน (S.D. = 0.45) คิดเป็นร้อยละ 91.32 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีคะแนนเฉลี่ย 8.22 คะแนน (S.D. = 0.45) โดยสรุปร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 91.32 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านความมีวินัยมีคะแนนเฉลี่ย 7.29 คะแนน (S.D. = 0.92) โดยสรุปร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 80.90

อภิปรายผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการพัฒนาระบบนิเวศโดยผ่านการสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 8 แห่ง พบว่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในทุกโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมที่มีระบบ มีขั้นตอน และมีกลไกที่ชัดเจนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะการดำเนินกิจกรรมที่ออกแบบอย่างมีจุดมุ่งหมาย และเชื่อมโยงกับ การวัดผลพฤติกรรมคุณธรรมในสถานการณ์จริง ผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมด โดยกิจกรรมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนของโครงการ ได้จัดให้มีการสังเกตพฤติกรรมและวัดผลในกิจกรรมสำคัญ 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 และ 4.1 ซึ่งสามารถวัดพฤติกรรมคุณธรรมทั้ง 6 ด้านได้อย่างครบถ้วน กล่าวคือ ด้านความมีวินัยวัดผ่านพฤติกรรมการจดจ่อทำงาน การทำงานตามช่วงเวลา และการส่งงานตรงเวลา ด้านความรับผิดชอบวัดจากการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับ ความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และการส่งมอบผลงานตามแผน ด้านความเมตตาการุณ วัดจากการยอมรับข้อเสนอแนะ การเสนอความคิดเห็นอย่างสุภาพ และการนำข้อเสนอแนะไปพัฒนางาน ด้านความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ วัดผ่านการแบ่งปันเวลา อุปกรณ์ และการถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต วัดจากการทำงานด้วยตนเอง การตรวจสอบผลงาน และไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น ด้านความกตัญญูกตเวที วัดผ่านการอ้างอิงแหล่งที่มา การให้เครดิตแก่ผู้เกี่ยวข้อง และการระบุชื่อหน่วยงานที่สนับสนุน กิจกรรมที่ 2.2 และ 2.3 ซึ่งเป็นกิจกรรม

อบรมและ Coaching Workshop ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมคุณธรรมผ่านการทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ในขณะที่กิจกรรมที่ 3.1 และ 3.2 ซึ่งเป็นการคัดเลือกและประกวดผลงาน ทำหน้าที่เป็นกลไก “สะท้อนผล” ที่ช่วยให้นักเรียนรับรู้มาตรฐานของตนเองผ่านการเปรียบเทียบกับผู้อื่น และนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนกิจกรรมที่ 4.1 ซึ่งเป็นเวทีเสวนาถอดองค์ความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งส่งเสริมคุณธรรมในบริบทของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lickona กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์จริง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เช่น การทำงานกลุ่ม การสะท้อนผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Lickona, 1996) และสอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูริย์ สีนลารัตน์ กล่าวว่าการพัฒนาคุณธรรมต้องอาศัยประสบการณ์จริง ผนวกกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะทำให้เกิดผลสะท้อนที่แท้จริง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2551)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเรื่องคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 8 แห่ง ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทั้ง 5 กิจกรรม พบว่า นักเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยรวมของคุณธรรมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในช่วง 4.40–4.45 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.59–0.66 ทั้งนี้เพราะความสม่ำเสมอของระดับความรู้และความเข้าใจเรื่องคุณธรรมในกลุ่มนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.63$), โรงเรียนเขาย้อยวิทยา ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.64$) และโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสานราษฎร์) ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.60$) ซึ่งล้วนเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และเชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการนำกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประกวดสื่อสร้างสรรค์ และการสื่อสารต่อสาธารณะ มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงคุณธรรมในชีวิตจริง ทั้งนี้การที่นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้และเจตคติด้านคุณธรรมได้ในระดับสูง ส่วนหนึ่งมาจากการที่กิจกรรมแต่ละรายการมีการออกแบบตัวชี้วัดพฤติกรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์จำลอง และสามารถสังเกต วัดผล และสะท้อนผลลัพธ์ได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 2.2 และ 2.3 ซึ่งมีการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลผ่านเวิร์กชีต และการสร้างสื่อคุณธรรม และกิจกรรมที่ 3.1 และ 3.2 ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมคุณธรรมผ่านการประกวดที่มีเกณฑ์ประเมินหลากหลายมิติ นอกจากนี้ กิจกรรมที่ 4.1 ซึ่งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ยังมีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน ทำให้เกิดการสะท้อนคุณค่าทางจริยธรรม และเกิดการพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมในเชิงลึก

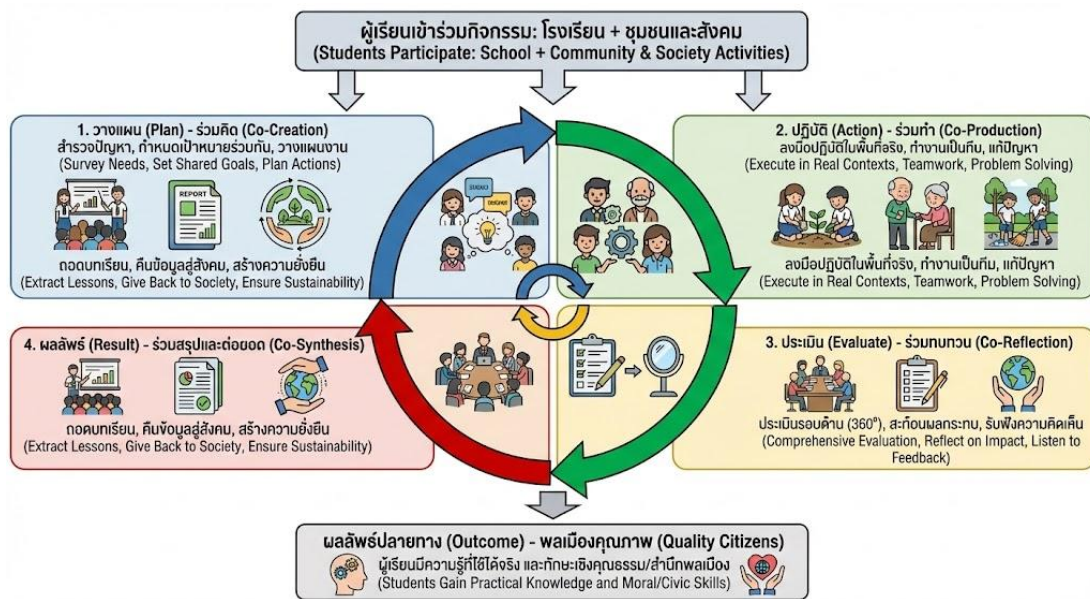
จากการศึกษาการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนเป้าหมาย 8 แห่ง พบว่า นักเรียนมีระดับความรู้ ความเข้าใจ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดของคุณธรรม 6 ด้าน ได้แก่ 1. ความกตัญญูทวดเวที โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา ($\bar{x}=4.61$) ส่งเสริมผ่านกิจกรรมเวทีเสวนาและถอดบทเรียน 2. ความเมตตากรุณา โรงเรียนเขาย้อยวิทยา ($\bar{x}=4.56$) เน้นเวิร์กช็อปและ Coaching Workshop 3. ความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนบ้านลาดวิทยา ($\bar{x}=4.50$) ผ่านการประกวดสื่อออนไลน์ที่มีเกณฑ์ชัดเจน 4. ความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา ($\bar{x}=4.53$) ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่ม 5. ความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา และเขาย้อยวิทยา ($\bar{x}=4.49$) ผ่านการมอบหมายบทบาทตั้งแต่การวางแผนถึงการนำเสนอ 6. ความมีวินัย โรงเรียนบ้านท่าไต้ ($\bar{x}=4.44$) จากการฝึกปฏิบัติตามกติกาและแผนการทำงาน

จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน (วางแผน, ปฏิบัติ, ประเมิน, ผลลัพธ์) ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความรู้และทักษะเชิงคุณธรรมของนักเรียน อีกทั้งความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าหมายและบริบทโรงเรียน รวมถึงการประเมินที่สะท้อนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมได้จริงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนและครอบครัว ถือเป็นกลไกสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสร้างจุดเด่นเฉพาะด้านและพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามบริบทของตนเอง จึงสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมเชิงปฏิบัติและการประเมินที่เป็นรูปธรรมสามารถส่งเสริมคุณธรรมทั้ง 6 ด้านได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่การสร้างผู้เรียนที่มีคุณธรรมและต่อยอดสู่การพัฒนาสังคมคุณธรรมทั้งในโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับ Berkowitz & Bier กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมเป็นไปตามบริบทโรงเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู ชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนตระหนักรู้และประพฤติตน สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน (Berkowitz & Bier, 2005)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัยนี้คือการออกแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมตลอดจนสามารถวัดพฤติกรรมคุณธรรมในสถานการณ์จริงได้อย่างชัดเจน โดยแต่ละกิจกรรมมีตัวชี้วัดพฤติกรรมย่อยที่สามารถสังเกต วัดผล และสะท้อนผลได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงคุณธรรมในชีวิตจริงแล้วยังส่งเสริมการปรับพฤติกรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของครู ผู้วิจัย และภาคีเครือข่ายในแต่ละโรงเรียน ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า การที่ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนเพิ่มสูงขึ้นและอยู่ในระดับ “มากที่สุด” นั้น เป็นผลมาจากการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน มีกลไกวัดผลที่สอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย และมีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องในบริบทที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมอย่างยั่งยืน

โดยเฉพาะในประเด็นแบบทดสอบ และแบบวัดเจตคติ/ค่านิยม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนเจตคติของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ประกอบกับผู้วิจัยใช้หลักการ แนวคิดที่ สอดคล้องกับระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่มีความสัมพันธ์กันเรื่องเนื้อหาสาระ กระบวนการ การทำงานที่มี การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคล เพื่อจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของ องค์กรพื้นที่ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างยืดหยุ่นและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และมีกรอบแบบ เครื่องมือให้บุคคลได้ใช้ถ่ายทอดบูรณาการและสนับสนุนตามกระบวนการของการปฏิบัติหน้าที่เรียนรู้ แก่ผู้เรียน (นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง, 2564; พระปลัดเขตจันทร์ คนงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น, 2567) รวมทั้งเสริมด้วยการพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียนและพื้นที่นอกสถานศึกษาให้ สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ (Kondratova et al., 2017) การให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยการปฏิบัติให้ ลงมือกระทำและเน้นในเรื่องพัฒนาความสนใจ เป็นแนวทางการส่งเสริมการคิดและพัฒนาสติปัญญา (พรธณี ช. เจนจิต, 2538) ทำให้คนเกิดความพยายามในความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (พิมพ์ลภัส จิตต์ธรรม, 2568)

ภาพที่ 2 โมเดลกิจกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเชิงคุณธรรม

บทสรุป

การวิจัยเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในการสร้างเสริมสังคมคุณธรรม ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างทักษะเชิงปฏิบัติและความตระหนักรู้เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมคุณธรรมอย่างชัดเจนใน 6 ด้าน ได้แก่

ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต และความกตัญญู กตเวที ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการประเมินพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงนำไปสู่ การสร้างผู้เรียนที่มีคุณธรรมและขยายผลสู่การสร้างสังคมคุณธรรมภายในโรงเรียนและชุมชนอย่าง ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมส่งผลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ จึงมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ และขยายผลต่อในระดับนโยบายและนวัตกรรม ดังนี้

1. สถานศึกษาควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การประกวดสื่อสร้างสรรค์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสื่อสารคุณธรรมผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการ ปลุกฝังพฤติกรรมที่ดีให้กับผู้เรียน แนวทางดังกล่าวสามารถวางแผนให้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ เป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างยั่งยืน

2. เนื่องจากงานวิจัยนี้วัดผลในช่วงระยะเวลาที่จำกัด จึงควรมีการจัดทำโครงการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ (Action Research) แบบต่อเนื่อง เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนในระยะยาว โดยอาศัยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณควบคู่กัน เช่น การสังเกตแบบมีโครงสร้าง การ สัมภาษณ์เชิงลึก และการประเมินด้วยเครื่องมือวัดแบบ rubric ซึ่งจะช่วยยืนยันถึงความยั่งยืนของการ พัฒนาและสามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำ

3. ควรผลักดันให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (สพฐ.) หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ.) พิจารณาขยายผลโครงการนี้ในระดับนโยบาย โดยอาศัยผลวิจัยเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการจัดทำข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์สำหรับขับเคลื่อนการ พัฒนาผู้เรียนไทย 4.0 ที่เน้นการพัฒนาควบคู่กันทั้งในด้านคุณธรรมและทักษะชีวิต สอดคล้องกับแนว ทิศทางการยกระดับการศึกษาของประเทศในยุคดิจิทัล

4. เพื่อให้การประเมินพฤติกรรมคุณธรรมมีความเที่ยงตรง เหมาะสมกับยุคสมัยและบริบท ของผู้เรียน ควรมีการพัฒนาเครื่องมือวัดที่สามารถใช้ได้ทั้งในบริบทโรงเรียนและชุมชน โดยบูรณาการ การประเมินตนเอง (Self-Assessment) ผ่านแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ร่วมกับการ ประเมินจากครู ผู้ปกครอง หรือเพื่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความหลากหลายและสามารถใช้ ประโยชน์ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ในการยกระดับกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมให้มีความเฉพาะตัวและตรงกับความต้องการ ของผู้เรียนแต่ละคน ควรมีการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูล

พฤติกรรมจากแบบประเมิน การสะท้อนความคิด หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแบบรายบุคคลได้อย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งให้คำแนะนำหรือกิจกรรมที่เหมาะสมเฉพาะทาง ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้เชิงคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักการ Personalized Learning และสอดคล้องกับแนวคิด Education 4.0 ในยุค Thailand 4.0

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา ภาวครานนท์. (2568). การศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ นักเรียน ของครูในโรงเรียนเขตเมืองบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสาร Wisdom Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(3): 15-26.
- ณัฐริกันต์ อ่ำแจ็ก และคณะ. (2568). การปลูกฝังคุณธรรมในวัยเด็กผ่านการปฏิบัติ. *วารสารวิจัย วิชาการ*, 8(3): 377-394.
- ตรีทิพย์นภา ทองดี. (2568). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารสื่อวิชาการและวิจัย*, 1(2): 33-42.
- นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง. (2564). นิเวศการเรียนรู้: เรื่องเก่าบนวิถีใหม่. *วารสาร การศึกษาไทย*, 18(3): 64-69.
- พรพิทักษ์ เข้มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาลี. (2563). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน สังคมไทย. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 9(2): 63-80.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- พระปลัดเขตจันทร์ คนงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น. (2567). การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*. 6(2): 471-482.
- พิมพ์ลภัส จิตต์ธรรม. (2568). อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความสำเร็จขององค์กร. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, ปีที่ 3(2): 49-58.
- มานพ นักการเรียน และคณะ. (2567). การปลูกฝังคุณธรรมแก่คนในครอบครัวเชิงพุทธ. *วารสาร บัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์*, 2(1): 13-26.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). *รายงาน ประจำปี 2565*. <https://www.onesqa.or.th/upload/download>
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2551). *การพัฒนาคุณธรรม: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education: A research-driven guide for educators*. University of Missouri–St. Louis.

- Kondratova, I., et al. (2017). “*Design considerations for competency functionality within a learning ecosystem*”. Learning and collaboration technologies: Novel learning ecosystems. Cham: Springer International Publishing.
- Lickona, T. (1996). Eleven principles of effective character education. *Journal of Moral Education*, 25(1): 93–100.

